

Angela Petch

A toszkán ház

ATHENAEUM
KIADÓ

FORDÍTOTTA
NOVÁK PETRA

ATHENA EUM
KIADÓ

Angela Petch

A toszkán ház

ATHENAEUM
KIADÓ

ATHENAEUM

A fordítás alapjául szolgáló mű
Angela Petch: *The Tuscan House*
Copyright © by Angela Petch, 2021
First published in Great Britain in 2021 by Storyfire Ltd trading
as Bookouture.

Hungarian translation © Novák Petra, 2022

Minden jog fenntartva.

Kiadta az Athenaeum Kiadó,
az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók
és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.
1086 Budapest, Dankó utca 4–8.
www.athenaeum.hu
www.facebook.com/athenaeumkiado

ISBN 978 963 543 266 0

Felelős kiadó: Dian Viktória
Felelős szerkesztő: Koronczai-Fekete Viktória
Szerkesztette: Solymosi Éva
Műszaki vezető: Dubecz Adrienn
Borítóterv: Földi Andrea
Nyomdai előkészítés: Hollós János

Készült az Alföldi Nyomda Zrt.-ben, 2022-ben
Felelős vezető: György Géza vezérigazgató

ATHENAEUM KIADÓ

*Lelki társamnak,
Fagiolinónak xx*

ATHENAEUM
KIADÓ

*„Nők nélkül az ellenállás
kudarcba fulladt volna.”
(Ismeretlen)*

ATHENAEUM
KIADÓ

Előszó

Corbello, Toscana, 1944

A lány után eredek a Szent Márton-templomba. A mellékoltárhoz siet, ahol a Szűz Mária-szobor egy sor csonkig égett mécseset bámul. Letelepszem egy oszlop árnyékában, és hallgatom a gyufa sercenését meg azt, ahogy egy pénzérme csendül a fémdoboz alján. A tekintetemmel bejárom az épületet, és éberem, minden eshetőségre készen találgatom, merre lehet a legjobb menekülőút. A folyosó túloldalán valaki az orrát fújja. A hang irányába sandítok, ahol egy feketébe öltözött idős asszony térdepel. Az imáit mormolva az ujjai közt morzsolja a rózsafüzért, amely zörögve ütődik a padnak. A dohos, nyirkos hidegben a lélegzetem bepárasítja a levegőt, ahogy csendben várom, mikor végez a lány. Egy idő után keresztet vet, térdet hajt az oltár előtt, majd a nyitott templomajtó felé indul. Ahogy elsiet mellettem, az orromat megcsapja a rózsavíz illata. Az arcán könnycseppek csillannak.

A nyomába eredek, és követem át a *piazzán*, ahol egy öregember fonnyadt krumplit árul. A kendőmmel eltakarom az arcomat, és megigazítom a szemüveget, amit álcaként hordok. A német katonák rövidesen előzönlík a Da Brunót, a templommal szemben álló kis *osteriát*, és nem hagyhatom, hogy bármelyikük felismerjen. A tegnap este után végképp nem, hiszen akkor én lennék az első számú gyanúsított. Mindezek ellenére azt mondom, megérte elemelni a pisztolyt abban a füstös fogadóban. Most eljött az idő, hogy kereket oldjak, de mielőtt elhagynám Corbellót, minél többet meg kell tudnom arról a lányról, akit az *osteriában* láttam.

Tegnap elvegyültem a *tedescók* társaságában, és nyitva tartottam a fülem, hátha elcsípek valami hasznos információt, de közben azt figyeltem, ahogy a lány a vendégek között sűrög-forog. A német tiszt, aki néha a zongorához ül, tegnap még a szokásosnál is jobban lerészegedett. Képtelenség volt szót érteni vele, mert egyre csak énekelni meg szerelmeskedni akart.

– Gyere, sétáljunk egyet, te kis csinos *ragazza!* – súgta nehézkes olasszal. A szavai keményen pattogtak a fülemben. Megrebettettem a szempillámat, pajkosan megcsipkedtem az arcát, és megígértem, hogy később találkozom vele. Az ígéretet természetesen nem tartottam be, és ha rajtam múlik, többé soha nem látom őt. Több esze is lehetett volna ennek az ostoba fajankónak, mint hogy otthagyja a fegyverét a táskájában a szék támláján, hogy gond nélkül elcsórhaszam!

Bruno *osteriájában* rengeteg a könnyű préda. Ebből az új lányból is kinézem, hogy a jövőben hasznunkra válhat. Még soha nem láttam őt itt. Tegnap szorgalmasan ügyködött a bárpult mögött, poharakat törölgetett, és időnként az összegyűlt férfiak felé pillantott szenvtelen, rideg tekintettel. Amikor az egyik katona a pultra támaszkodva szóba akart elegyedni vele, egyszerűen hátat fordított neki, feltúrta a ruhaujját, és nekiállt kávécsészéket mosogatni. Nyilvánvaló, hogy távol akarja tartani magától ezeket a fickókat, nem úgy, mint néhány idevalósi lány, akik egy tál meleg ételért teszik nekik a szépet. A németek ölebe ülnek, a fülükbe duruzsolnak, és hagyják, hogy ezek a tuskók összevissza fogdossák őket. Sőt, nem egyszer voltam szemtanúja annak, hogy egy-egy ilyen szerencsétlen lány késő este együtt távozik az egyik aljas disznóval, akivel aztán eltűnik a hátsó síkátor mélyén. Megértem, hogy az éhség nagy úr, de én már túl sok mindent láttam ahhoz, hogy hajlandó legyek eladni a testem az ellenségnek. Gyűlölöm őket. Életem végéig kísért majd annak az emléke, amit velem tettek a hozzájuk hasonlók.

A lány otthagya a városka központját, én pedig utánairamodok. A házfalak mellett surranok, szinte kétrét görnyedve, mint egy öregasszony, jóllehet nincs miért aggódnom. Nem jár errefelé senki, aki felfigyelne rám. Már elmúlt az az idő, amikor a környékeliek kiálltak az ajtó elé, vagy kikönyököltek az ablakba, hogy így üssék el az időt. Idén különösen kegyetlen a tél, és tűzifából épp olyan kevés jut, mint élelemből. Mindenki behúzódik a házába, csak hogy elkerülje a bajt, és inkább ki se dugja az orrát, hiszen ebben a borzalmas háborúban már a szomszédjában se bízhat az ember.

A lenyugvó nap vérvörösén izzik a megritkított bükkfák között, miközben a lány végigsiet az úton. Én inkább a párhuzamosan futó ösvényen követem, egy kicsit feljebb, ahol az állatokat hajtják. Igyekszem csendben haladni a fagyos avaron, és a léptemet az övéhez igazítom, nehogy meghallja a zajt. Amikor a lány a sziklák mentén a fenyőkhöz ér, egyszer csak megtorpan és felém fordul, mire gyorsan hasra vetem magam, mintha azt akarnám, hogy a testem egyé váljon a földdel. Lupo meg a többiek tanítottak erre. Nem sokkal később óvatosan felemelem a fejem, és a száraz páfránylevelek között kukucskálva látom, hogy fenyőtobozokat szed, amiket aztán egy vászonzsákba gyömöszöl. Amikor a zsák megtelik, továbbindul, én pedig követem az erdőn át, míg végül egy tisztásra érünk, ahol két régi, omladozó épület áll. Az egyik egy dohányszárító torony, a másik egy földszintes kőház, amely a torony oldalát támasztja. A lány elővarázsol egy kulcsot az ajtó melletti esőcsatorna mögül, kinyitja a zárat, és belép. Kis idő múlva az ablakban halvány fény gyúl. Figyelem, ahogy behajtja a zsalugátereket, de egy törött lamella résén át kiszökik egy vékony fénysugár.

Miután megbizonyosodom róla, hogy a lány egyedül van a házban, sarkon fordulok, és elindulok a sápadt holdfényben fürdő ösvényen. Amikor megreccsen egy ág az erdő sűrűjében, önkéntelenül is a német pisztolyához kapok, és egy bükkfa törzse mögé rejtőzöm. Ahogy a zaj egyre közelebről

hallatszik, az arcomból kifut a vér. Egyszer csak elcsörtet mellettem egy tarajos süllő, olyan közel, hogy még azt is halom, ahogy a tüskéi összeverődnek. Ernyedten engedem le a vállam, és elfojtok egy ideges nevetést.

Elfáradtam. Vár rám a szalmaágyam a tehénistállóban, ahová az elmúlt két éjszaka vackoltam be magam. Ma éjjel az a kolbász és kenyér lesz a vacsorám, amit egy részeg katona tányéjról csórtam el.

Holnap meglátogatom a lányt, és elbeszélgetek vele. Ha a megérzésem nem csal, alkalmas jelöltnek bizonyul majd.

ATHENAI
KIADÓ

*„Minden férfi rossz véleménnyel van
saját magáról, ha még soha nem harcolt.”*

Samuel Johnson

ATHENAEUM
KIADÓ

Első fejezet

Anglia, 1947

A küszöbön, a többi levél között egy vékonyka boríték lapult, rajta olasz bélyeg. Richard Moorhead megfordította a levelet, és megállapította, hogy Corbellóból, Toscanából küldték. A szíve vadul kalapálni kezdett. Kapkodva feltépte a borítékot, de jó időbe telt, mire kisilabizálta a cirkalmas kézírást, ráadásul az olasz szövegből néhány szót nem is ismert. Amikor a tábori kórházban teljesített szolgálatot, magára szedett egy keveset az olasz nyelvből, de korántsem beszélt folyékonyan. Az üzenet lényege mindenesetre egyértelmű volt: meghívást kapott egy hivatalos ünnepségre 1947. május 4-re, vasárnap 11 órára a corbellói városházára, mert a helybeliek szerettek volna köszönetet mondani mindazoknak, akik fáradhatatlanul dolgoztak a városért a háború éve alatt. A meghívón az állt, hogy a résztvevőket utána ebédre is szívesen látják. Richard már megtanulta, hogy az olaszok soha semmit nem ünnepelnek meg bőséges lakoma nélkül. Még a háború kellős közepén is mindig kerítettek egy tál *minestronét*, puliszkát vagy babot.

Annak idején Richard a bajtársaival a toszkán Corbello iskolájában rendezte be a tábori kórházat, miután a szövetségesek a Gót-vonalhoz érve kisöpörték a környékről a németeket. Az épület igencsak roskatag volt, amikor beköltöztek, a falakat golyók ütötte lyukak és a német katonák obszcén rajzai csúfították. Az orvosi csapat a műtéteket egy földszinti osztályteremben végezte, ahol a falakon térképek lógtak, és az ábécé még mindig ott virított a táblán. Mussolini

bekeretezett arcképére valaki szarvakat és bajuszt pingált, az üvege megrepedt. Már a legelső nap számos sérültet fogadtak. Volt ott többek között egy angol katona, akinek a fél hasürege hiányzott, és egy kisfiú, aki a kecskék terelgetése közben kézbe vett egy aknát. Egyikük sem élte túl. Rettenő nehéz időszak volt ez: a nap minden pillanatában küzdeni kellett a halál ellen. Az ember még álmában is csak a halált látta. Voltak éjszakák, amikor Richardnak nem maradt ideje aludni, de olyan is előfordult, hogy egyszerűen elkerülte az álmom. Hiába hunyta le a szemét, megelevenedtek előtte az aznap látottak: férfiak, akik kétségbeesetten szólongatják az anyjukat, és anyák, akik kétségbeesetten szólongatják a gyermekeiket. Nem csoda, hogy ezek az emlékek később is vissza-visszatértek, hogy kísértsek.

Richard a levéllel a kezében a nemrég eladott családi otthon erkélyére lépett, és az esőáztatta kertet bámulta. A pázsit mellett felverte a gaz a kis veteményeskertet, amelyet az apja az ínséges időkben alakított ki. A kelbimbó katonás sorai között úgy nyújtóztak a magasba a gyomok, mint megannyi göcsörtös ujj. A kert végében álló Anderson-bunker eldeformálódott, rozsdásodó fémkerete arra emlékeztette Richardot, hogy ott vesztették életüket a szülei és az öccse. A sors iróniája, hogy míg a menedékhely tönkrement, maga a ház érintetlen maradt, leszámítva a mosókonyha megrepedt ablaküvegeit.

A csupasz padlódeszkák hangosan recsegték, ahogy Richard elindult, hogy még egy utolsó pillantást vessen a földszinti szobákra. Továbbra is égető volt Angliában a lakáshiány, így hosszú sorokban álltak az érdeklődők, bármilyen ingatlan jelent meg a piacon. Richard úgy érezte, a maga részéről mindent megtett, hogy enyhítsen a lakásgondon: ez a ház túl tágas volt egy agglagénynek, ráadásul túl sok emléket őrzött. Az étkező bejáratánál végigsimította az ajtófélfán a ceruzával húzott rovátkákat, amelyekkel az anyja megjelölte, mennyit nőttek a fiai az évek során. A konyhában hűvös volt, és az óra,

amelyet az apja szertartásosan minden este felhúzott, nem ketyegett. Richard nekidőlt a Rayburn öntöttvas sparheltnek, amely annak idején csak úgy ontotta magából a meleget. Nem véletlen, hogy a család legszívesebben itt, a konyhában töltötte az időt. Richard visszagondolt 1943-ra, amikor minden elkezdődött. A corbellói levél felkavarta az emlékeket, amelyek úgy peregtek le előtte, mintha egy film jeleneteit nézné.

– Mondjátok el, kérlek, ki volt Cromwell! – szólította fel Richard az ötödikeseket. Várta, hogy felemelkedjen egy kéz, de senki nem jelentkezett. A tizenhat fiú némán meredt rá. Már kezdte megszokni a szemrehányó tekinteteket. A közeli kocsmába sem járt, mióta a tulajon látszott, mennyire kellenlően szolgálja ki. Amúgy is borzalmas ott a sör, nyugtatta magát. Ízetlen, harmatgyenge. Valószínűleg róla is pontosan ezt gondolták.

– Uram? – Az osztályterem végében ülő pattanásos fiú végre-valahára a magasba lendítette a kezét.

– Igen, Smythe? – Smythe átlagos képességű dobó volt, de a népszerűségének hála, a krikettcsapat kapitányának választották.

– Valami gond van magával, uram? Úgy értem, falába van talán, vagy valamilyen halálos betegsége? – szegezte Richardnak a kérdést.

Richard felhúzta mindkét nadrágszárát, hogy kivillantsa sápadt lábszárát. A fiúk felvihogtak.

– Amikor legutóbb néztem, még nem volt baja a lábamnak, Smythe.

– Akko' miért nem vonul be harcolni, uram?

Erre a többiek is felbátorodtak.

– Uram, a bátyám a légierőnél szolgál, pedig ő fiatalabb magánál – szólalt meg egy fiú az első sorban.

– Talán fél? – kérdezte egy másik.

– Pacifista vagyok – magyarázkodott Richard. – Nem hiszek az erőszakban.

Ezek után nem esett több szó az angol polgárháborúról. Richard inkább arról beszélgetett a tanulókkal, mi számít helyesnek és helytelennek egy háborúban. A gyerekek jóval megértőbbnek bizonyultak, mint néhány felnőtt. Amikor a múltkor Richard a városban járt, egy asszony leköpte, és olyan undor terült szét az arcán, mintha kutypapírokba lépett volna.

– Az egyetlen fiamat megölték Dunkirknél, és közben az ilyen emberek, mint maga, gyáván meglapulnak! Szégyellje magát! – támadt rá.

A fűszeres igyekezett csitítani az asszonyt.

– Ugyan már, Mrs. Hawthorne, ez semmi jóra nem vezet! – mondta, és néhány szem krumplit tett az asszony kosarába.

De mit kezd az ember pár szem krumplival, amikor a fiát akarja visszakapni? Richard nem felelt az asszonynak. Nagyon is jól értette a kifakadását, hiszen gyakran vágta a fejéhez ilyesmit. Amikor igyekezett elmagyarázni, miben hisz, mindig ugyanazt a választ kapta: hogy gyáva, hagyja, hogy mások harcoljanak a háborúban, miközben ő éli tovább a tanárok kényelmes életét egy fiúk számára fenntartott magániskolában, az árnyékos Surrey Lane-en.

– Rengeteg idősebb tanár van, akik elláthatnák a munkáját – jött gyakran a válasz, amikor azt bizonygatta, hogy a háborús küzdelem során tanárookra is szükség van. – Ne hagyja, hogy mások végezzék el maga helyett a piszkos munkát!

Az ilyen megjegyzések fájtak, mint a kígyómarás. A szíve mélyén kezdte úgy érezni, hogy talán lehet bennük némi igazság.

Aznap este vacsoránál az anyja, mintha a gondolataiban olvasott volna, megkérdezte:

– Valami baj van, fiam?

– Megkértek, hogy nézzek másik állás után. Az igazgató az irodájába hívatott, és elmondta, hogy a pacifizmusom szúrja néhány szülő szemét, úgyhogy ideje lenne távoznom. Hogy őszinte legyek, egy cseppet sem bánom, anya.

Az apja azt ajánlotta, hogy menjen légoltalmi szolgálatsnak.

– A minap egy öregasszony a védelmemre kelt – kezdett bele a történetbe az anyja. – Az óvóhelyen egy fickó azon gúnyolódott, hogy hitvány szolgálatmegtagadó vagyok, mire a néni rászólt, hogy hagyjon békén, mert nincs velem semmi gond. Ha lett volna nála sodrófa, holtbiztos, hogy használja. Miközben a fickó alapos fejmosást kapott tőle, fogtam magam, és a szennyvizes vödrot a csatornába öntöttem, aztán rovarirtó port szórtam szét. Nem a legkellemesebb munka a világon, de valakinek ezt is el kell végezni. Ráadásul igen hasznos feladat, kisfiam.

– Még meggondolom. Úgy hallottam, hogy Londonban is szükség van tanárookra. A szétbombázott városban nem tudnak mit kezdeni a gyerekekkel, most hogy az iskolák is bezártak.

– Akkor újra jelenésed lesz a bíróság előtt? – érdeklődött az apja.

– Gondolom.

Richardnak eszébe jutott, milyen volt, amikor először kellett megvédenie a nézeteit a megyei bíróságon. A testületben ott ült egy szigorú asszony, a haját szoros kontyba fogta, a száját keskeny vonallá préselte, és úgy meredt rá a vastag szemüvegén keresztül. A bíró egészen rendes volt, hála az égnek. *Nem annyira a nézetei érdekelnek bennünket, fiatalember – hangoztatta –, inkább az, ki tud-e állni az igazáért.*

Miután Richard előadta a véleményét, az idősebb bíró sűrű bólogatása közepette, végül kivételes felmentést ítéltek meg neki. *Csak így tovább, ifjú Moorhead! A fiataljainknak szükségük van az ilyen tehetséges tanáreberekre!*

– A kvékerekre elnézően tekintenek. Inkább a politikai aktivisták azok, akiket nem néznek jó szemmel – mesélte Richard a szüleinek.

Az apja bólintott.

– Nem úgy, mint az előző háborúban, amikor egyre-másra osztogatták a fiatalembereknek a fehér tollat.

Richard csendben nézte, ahogy az apja a hüvelykujján a bőrt piszkálja. Akkor csinálta ezt, amikor a gondolataiba merült.

– Szeretném bebizonyítani, hogy nem vagyok gyáva – folytatta Richard.

Az édesanyja időközben feltalálta a vacsorát.

– Egyél, fiam – szólt rá, és felemelte a fedelet a tésztagombócos birkanyakról. – A hentes előre szólt, hogy egy ideig nem kap több birkanyakat. Holnap zöldséges pite lesz, vagy rosszabb esetben bálnahús.

Vacsora közben rádiót hallgattak. Nem volt tiszta a vétel, így a hétfő esti híradás alatt végig recsegett a hang.

– Holnap lesz Barbara születésnapja, anya, nem jövök haza vacsorára. Persze semmi kifogásom a pitéd ellen, de szeretném őt meglepni. Azt tervezem, hogy a városba viszem táncolni.

Richard öccse kuncogni kezdett.

– Akkor jobb lesz, ha szerzel neki cipővédőt. Én legalábbis biztosan nem szeretném, ha a hatalmas lábad az enyémet tiporná.

Richard széles mosolyt villantott Billyre. Igen, a teniszben ügyesebb volt, mint a táncban. Barbarát is egy teniszmeccsen ismerte meg a parkban. A lány nem igazán találta el a labdát az ütőjével, viszont olyan ragadós volt a nevetése, hogy rövid időn belül félbehagyták a játékot, és az egész délutánt átbeszélgették.

– Későn jövünk haza, ne várjatok meg. Motorral megyünk, most, hogy a buszok nem járnak – mondta Richard, és felállt, hogy segítsen leszedni az asztalt.

– Akkor jobb, ha Barbarának is szólsz – jegyezte meg az anyja. – Tudod, milyen kényes a ruháira. Egyébként is, hogy fog motorra ülni, ha puccparádéba vágja magát?

– Igazad lehet. Talán inkább beülünk egy moziba. Most megy a *Mr. Potts kémkedik* Will Hay-jel. Ránk is férne egy kis kikapcsolódás.

– Mostanában mindenkire ráférne egy kis kikapcsolódás – bólintott az édesanyja.

– Én is mehetek? – kotyogta közbe Billy.

– Sajnálom, de hárman nem férünk a motorra. Talán legközelebb – felelte Richard. Még csak az kéne, hogy egy tizenöt éves kamasz harmadik kerékként ott lábatlankodjon a randevúján!

A moziban Richard és Barbara a Troxy hátsó sorában enyelegtek, amikor a film felénél megszólalt a légvédelmi sziréna. Erős volt a kísértés, hogy ott maradjanak a teremben, a film azonban hirtelen megszakadt, és a nézők megindultak a kijárat felé. A tömeget a jegyszédők terelgették, akik a zseblámpájuk fényével mutatták az utat. Kint fényszórók pásztázták a londoni égboltot ellenséges repülőket után kutatva, és kitarthatóan vijjogtak a szirénák. Egy rohamsisakot viselő, középkorú légvédelmi szolgálatos nyugodt, tekintélyt parancsoló hangon szólt hozzájuk, amikor kiléptek a moziból:

– Erre, hölgyeim és uraim, erre jöjjenek! – A közeli metróállomás táblájára mutatott, és a nyílra a LÉGVÉDELMI ÓVÓHELY felirat fölött.

Lent, a lépcső alján hatalmas volt a tömeg. Sokan már a légiriadó előtt elfoglalták a helyüket, és most békésen aludtak a piszkos takaróikon vagy a kevéske holmijuk tetején. A férfiak közül néhányan egy felállított bőröndön kártyáztak, egy asszony pedig egy kartondobozban szunyókáló csecsemő mellett kötögetett. Voltak, akik a sínek közé fészkeltek be magukat, ahol békeidőben metrókocsik közlekedtek, míg mások a liftbe vackolódtak be. Richard és Barbara találtak maguknak egy szűkös helyet a falnál, egy nagykabátos ücsörgő édesanya mellett. A fiatalasszony ölében egy kisbaba aludt, mellette pedig egy aprócska gyerek nyafogott. Barbara lehajolt, hogy megtörölje a kicsi orrát, mire az anya odasúgta:

– Köszönöm, asszonyom. Ez már sorban a harmadik éjszaka, amikor ki kell kelnünk az ágyból. Albie fáradt és nyugós. Ki nem állhatom, amikor a szirénák rázendítenek. Pattanásig feszülnek ilyenkor az idegeim.

Richard és Barbara halkán beszélgettek. Azt találgatták, mennyi ideig tarthat a légiriadó.

– Remélem, hogy a motorom biztonságban van, különben hosszú utunk lesz hazáig, Bar – jegyezte meg Richard, de a lányt szemlátomást sokkal jobban izgatta, hogy felszaladt a szem a harisnyáján.

– Sylviától kaptam kölcsön. Iszonyú mérges lesz. Szíjat hasít a hátamból.

Egy időse férfi egyszer csak rázendített Vera Lynn legújabb slágerére. A tangóharmonikájának hangja élesen verődött vissza a falak mocskos csempéiről. Egy nő dalra fakadt kissé bizonytalan, de szívhez szóló hangon. Amikor azt kezdte énekelni, hogy „mosolyogj, akárhogy fáj...”, mások is bekapcsolódtak. Akik nem énekeltek, azok az ujjukkal verték a ritmust, és a zene ütemére rázták a fejüket.

Richard Barbarával a karjában elbóbiskolt, de egy idő után hatalmas robbanás verte fel. Az óvóhely úgy rázkódott, mint egy hajó a háborgó tengeren, és amikor a mennyezet egy része beomlott, mindent beborított a por és a törmelék. A tömeg hirtelen nekilódult, mert mindenki menekülni akart a potyogó betondarabok elől. Egy pillanatra kísérteties csend állt be, aztán hatalmas pánik tört ki, és az édesanyák kétségbeesetten kiáltották a gyermekeik nevét. Egy idő után felbukkant két, Richarddal nagyjából egykorú férfi khaki színű egyenruhában, és nyugodtan, határozottan kézbe vette az irányítást.

– Álljanak sorba! – kiáltotta a magas, szemüveges alak, mire a társa hozzátette:

– Pánikra semmi ok, emberek, de muszáj mindenkit kijuttatnunk innen. Ha bárki megsérül, Mr. Dodds és én ellátjuk, amint lehet, de addig is hagyják itt a holmijukat, és kövessenek minket!

Richardot lenyűgözte a két férfi fellépése. Nem tudta, hogy a Vöröskereszttől jöttek-e, de azt látta, hogy nem a hagyományos katonai egyenruhát viselik.

– Elkelné egy kis segítség néhány erős fiatalembertől! – kiáltotta az, akit Doddsnak hívtak.

– Nem lenne gond, ha most itt hagynálak, Bar? – kérdezte Richard. – Szeretnék segíteni nekik.

– Rendben, én ezzel az anyukával maradok.

– A Shaftesbury-emlékkútnál találkozunk.

Richard megszorította Barbara kezét, azután átfurakodott a tömegen a fiatalemberek felé. Csak akkor látta meg a karzalagjukra hímzett KVÉKER feliratot, amikor a közelükbe ért. Dodds egy öregemberre bökött, aki erőtlenül, szürke arccal dőlt a falnak, és zihálva kapkodta a levegőt.

– Vigye fel Mr. Perkinst a lépcsőn! – szólt oda halkán Richardnak. – Aztán, ha lehet, még a Charing Crossra is el kellene jutnunk.

Richard gyengéden felnyalábolta a rozoga, kába öregembert, majd Dodds nyomába eredt, aki egy fiatalasszonyt támogatott. Amikor felértek a metróállomás lépcsőjén, mintha a pokolba érkeztek volna: bokáig jártak az üvegtörmelékben. Egy tűzoltócsapat épp azon volt, hogy eloltsák a kibelezett kirakatokat borító, szikrázó lángnyelveket. Miközben a hatalmas vízugarakat irányították, a hangos parancsszavakba az összetört üveg ropogása és a lehulló téglák csattanása vegyült. Egy troli az oldalára borult, és az úton tátongó lyukból úgy állt ki a hátsó fele, mintha egy ócska, elhagyott játékszer lenne. Valaki egy kabáttal borította be egy gyermek holttestét, Richard pedig kénytelen volt átlábalni egy mozdulatlanul fekvő lányon, akinek az arca érintetlen volt ugyan, az alsótete azonban csúnyán összeroncsolódott. Elborzadva, tanácstalanul ácsorgott, de Dodds abban a pillanatban odafordult, és elkiáltotta magát:

– Ide, cimbora! Gyere utánam! Valaki más majd ellátja a lányt.

A csatornából patkányok szaladtak elő, és ide-oda cikáz-
tak, ahogy a fényrakéták felizzottak az égbolton, majd sárga
virágszirmokként hullottak alá.

A Charing Crossnál a sebesültekhez ápolók érkeztek,
Richard pedig a társaival együtt visszaindult a metróállo-
másra, hogy ott segítsen azoknak, akik megsérültek. Min-
dent beborított a korom, a csípős füstben keresőlámpák fénye
kavargott, és miután egy bomba átszakította a vízvezeték-
et, a feltörő vízszugár bizarr szökőkútként terítette be a törmelé-
ket. Richard egy elnehezült, várandós asszonyt az ápolókhoz
támogatott.

– Jön a baba! A pokolba is! – nyögte az asszony. – Ez a
kicsi is a legjobb pillanatot választotta, hogy megszülessen...

Richard megkönnyebbülten adta át a kismamát az ápolók-
nak. A szülés levezetéséről az égvilágon semmit nem tudott.
Akkoriban legalábbis.

Amikor a kis hármasuk végzett a lebombázott óvóhely
kiürítésével, felhörpintettek egy-egy csésze teát, amit a Nők
Önkéntes Szolgálatától kaptak.

– Engem is kvékernek neveltek – mutatott Richard a két
férfi karszalagjára, miközben mindhárman a jókora fém-
hordóból mert forró, édes teájukat szűrőcsölték. – De mi ez
az egyenruha?

– A kvékerek alapította FAU-tól vagyunk – felelte Dodds,
és kezet rázott Richarddal. – Douglas Dodds vagyok, a bará-
taimnak csak DD. Köszönöm a ma esti segítségét.

– Richard Moorhead – mutatkozott be Richard. –
A FAU-tól? Az meg mi?

– Friends Ambulance Unit. A Barátok Mentőegysége. Már
a legutóbbi háborúban is működött. Különös, hogy még nem
hallottál rólunk, ha egyszer te is Barát* vagy.

– Nem kvéker iskolába jártam.

* A kvékerek hivatalos megjelölése: A Barátok Vallásos Társasága.
(A ford.)

Ekkor a másik férfi is bemutatkozott.

– Percy Hythe vagyok. Én sem a kvékereknél tanultam, öregem, de úgy éreztem, eljött az idő, hogy tegyek valamit, és segítsek másoknak. Szerencsére a bírósági meghallgatáson mondták, hogy ide beállhatok.

– Ez engem is érdekel – bólintott Richard. – Most nem kell, hogy megkeressem a barátnőmet, de hogyan léphetnék kapcsolatba veletek?

– Néhányan egy üres iskolaépületben táborozunk, de ha érdekel a FAU, Birmingham mellett kell jelentkezni, Edgbastonben, a Manor Farmon. Minket is ott képeztek ki. Aztán, ha majd visszatérsz Londonba, segítünk eligazodni.

A két férfi, akikkel aznap este megismerkedett, megváltoztatta Richard életét. Elmondták, hogy a FAU célja nem más, mint a háború okozta sok szenvedés enyhítése. Ez mélyen megérintette Richardot. Fél évvel később már gyakorlott mozdulatokkal húzott ágyat, tudott pólyákat göngyölni, segíteni a betegeknek az inhalátorral, vérátömlesztést adni és sebeket öltetni. Számtalan férfi, nő és gyermek életét mentette meg. Egy évvel később Macedóniában táborozott egy olajligetben, majd a Nápolyi-öbölre néző műtőben teljesített huszonnégy órás szolgálatot.

De egészen addig nem volt kénytelen megkérdőjelezni az elveit, amíg meg nem érkezett Toscana földjére.